

Jméno respondenta:
Organizace/ země:

Erich Svecnik
Centrum Zentrum für Schulentwicklung/ Rakousko

Část I Přehled současné situace

Cílem této části je získat celkový přehled o tom, zda a jak se používá v účastnických zemích 8 oblastí klíčových kompetencí definovaných v rámci pracovní skupiny B, procesu „Education and Training 2010“ (Vzdělávání a odborná příprava 2010), tj. jak jsou začleněny do hlavních právních listin, které mají provázet praktickou implementaci klíčových kompetencí.

Těmito listinami mohou být:

- 1) legislativa,
- 2) rámcová kurikula,
- 3) další formy metodických pokynů pro školy a další vzdělávací instituce při plánování jejich činností.

Otázka 1:

Definovala již Vaše země rámec pro klíčové kompetence? Pokud ano, shoduje se s definicí pracovní skupiny B, popřípadě jaký je jejich rámec?

Rakousko nemá žádný obecný rámec, ale (většinou) implicitní a (zřídka) explicitní odkazy na klíčové kompetence.

Otázka 2:

Pokud nemáte takový rámec, jak a které klíčové kompetence jsou zohledněny v legislativě Vaší země, v rámcových kurikulech atd.? Jsou tyto klíčové kompetence v dokumentech uváděny explicitně nebo implicitně? Popište, prosím, krátce situaci ve Vaší zemi.

Žádné podstatné změny oproti situaci popsané v přehledu Eurydice (Key Competencies, 2002), neproběhly.

Další podrobné poznámky:

Soubor předmětů se vyučuje na každém stupni, a proto by mohly být považovány za klíčové kompetence, i když se tak explicitně nenazývají. Těmito předměty jsou:

- mateřský jazyk,
- cizí jazyk (nejméně jeden),
- matematika,
- vědy (zahrnující fyziku, chemii, biologii, dějepis, a zeměpis/ ekonomika - skutečné názvy jsou různé v každém oboru vzdělávání)
- výtvarná výchova (hudba/ umění).

Obecné pokyny a principy instrukcí v úvodu každého kurikula zahrnují mimo jiné kooperaci, užitečné a efektivní používání ICT a občanskou výchovu.

ISCED 2 (nižší střední): kurikulum pro oba obory ISCED 2 („Lehrplan ´99“) obsahuje tři hlavní oblasti kompetencí jako klíčové cíle:

- předmětové kompetence,

- sociální kompetence,
- osobnostní kompetence.

Předmětové kompetence zahrnují všechny školní předměty. Kurikulum dále uvádí, že studenti by měli být připraveni pro celoživotní vzdělávání pomocí samostatného aktivního získávání znalostí, ale také kritického zacházení s dostupnými znalostmi („...im Sinne eines lebensbegleitenden Lernens zur selbstständigen, aktiven Aneignung, aber auch zu einer kritisch-prüfenden Auseinandersetzung mit dem verfügbaren Wissen...“).

Sociální kompetence a **osobnostní kompetence** jsou doplňkem předmětových kompetencí, který má připravit studenty pro skutečné životní situace, pro něž nejsou znalosti a zkušenosti dostačující. S takovými situacemi je možné se vyrovnat pouze skutečným vývojem řešení („Die Förderung solcher dynamischer Fähigkeiten soll die Schülerinnen und Schüler auf Situationen vorbereiten, zu deren Bewältigung abrufbares Wissen und erworbene Erfahrungen allein nicht ausreichen, sondern in denen Lösungswege aktuell entwickelt werden müssen.“). Tyto oblasti kompetencí zahrnují (jak uvádí kurikulum) rozvoj vlastního nadání a schopností, znalost vlastních silných a slabých stránek, poznání sama sebe v nových situacích, přijetí odpovědnosti, schopnost spolupracovat s ostatními, přebírání iniciativy a přispívání k rozvoji společenského života ve škole i mimo ni.

ISCED 3 (vyšší střední): rok studia před odborným studiem (**Polytechnische Schule**). Obecným cílem této školy je připravit studenty pro učňovské vzdělávání. Kurikula pro „Polytechnische Schulen“ obsahují explicitní reference na klíčové kvalifikace („Schlüsselqualifikationen“). Jsou chápány jako průnikové, multifunkční dovednosti a schopnosti nezbytné pro kvalifikované pracovníky a zaměstnance, jsou jimi např. přesnost, zdvořilost, flexibilita, pečlivost, osobní rozvoj atd. Vysoká pozornost je věnována základním dovednostem v mateřském jazyce, matematice (doplňené aplikovanou matematikou), ICT, jednom cizím jazyce a základech přírodních a sociálních věd.

Kurikulum pro gymnázia (**Gymnasium**) bylo v poslední době (posuzováno do 15. dubna 2004) reformováno, aby odpovídalo „Lehrplan ´99“ a přesvědčivě navazovalo, s tím, že zahrnuje tři oblasti klíčových kompetencí - předmětové, osobnostní a sociální kompetence. V souladu s obecnými cíli jsou také zdůrazňovány ICT, samostatná práce a učení atd, z důvodu přípravy studentů pro univerzitní a další terciální vzdělávací programy. Vedle „Lehrplan ´99“, který je tvořen ze dvou třetin základním kurikulem a jedna třetina obsahu je závislá na samotné škole, je ve vyšším středním školství také součástí samostatnosti studentů rozhodnutí o rozsahu určitých předmětů, i když stále existuje povinné minimální množství.

Autorům sylabů bylo doporučeno, aby zohlednili nedávný vývoj ve výzkumu klíčových kompetencí a Evropský plán (European Action Plan). Proto jsou sylaby formulovány spíše ve smyslu klíčových kompetencí než znalostí.

Část II **Probíhající vývoj**

Cílem této části je získat celkový přehled o reformách systémů vzdělávání a dalšího vzdělávání s ohledem na klíčové kompetence. Tyto reformy musí probíhat nebo být plánované. Pokud je to možné, označte, prosím, úroveň vzdělávání a dalšího vzdělávání, na které se reformy zaměřují, dále pak používané přístupy.

Otázka 3:

Probíhají reformy s ohledem na metody ve vztahu ke klíčovým kompetencím? Pokud ano, stručně je, prosím, popište.

V současné době jsou na 18 nižších středních školách po celém Rakousku (dvě školy na provincii) testovány standardy pro čtení, matematiku a první cizí jazyk, včetně explicitních odkazů na kroskurikulární kompetence (např. matematika: kritické myšlení, samostatné učení se/ učební strategie, kooperativní učení se). Implementace standardů se plánuje na konci základního (věk cca 10 let) a na konci nižšího středoškolského vzdělávání (věk cca 14/15). Pilotní fáze je hodnocena Centrem pro rozvoj škol (Centre for School development). Ve střednědobém/ dlouhodobém horizontu se uvažuje také o hodnocení úspěšnosti studentů v těchto třech kompetencích, avšak zatím nebyly podniknuty žádné konkrétní kroky.

Vyšší středoškolské odborné vzdělávání:

- cizí jazyky: implementace evropského rámce,
- platformy pro vědu a matematiku,
- silný důraz na ICT ve školách.

Otázka 4:

Jsou v blízké budoucnosti plánovány ve Vaší zemi reformy nebo probíhají diskuze či debaty v souvislosti s touto záležitostí? Pokud ano, popište, prosím, krátce jejich hlavní zaměření a směr.

Ve vzdělávacím systému probíhají diskuze o dvou hlavních tématech reformy:

- Takzvaná „komise budoucnosti“ byla založena v roce 2003 za účelem analyzovat rakouský systém vzdělávání pro potřeby zlepšení a úvah o scénářích budoucího vývoje. O prvních návrzích bude veřejnost diskutovat na internetové platformě: [Klasse zukunft](#). Výsledky z těchto diskuzí budou analyzovány a očekává se, že přinesou náměty pro nezbytné reformy.
- Agenda 2010: Konkrétní budoucí kroky při implementaci reforem ve vzdělávacích systémech včetně integrace výsledků z Klasse zukunft (viz výše) a European Action Plan (Evropský plán).

Část III **Metody politik**

Cílem této části je získat podrobnější informace o politikách efektivního vzdělávání a dalšího vzdělávání s ohledem na doporučení pracovní skupiny B o klíčových kompetencích a o oblastech, ve kterých se očekává, že vývoj zde dosáhne cílů do roku 2010. Tyto dva aspekty by doplnily „obrázek“ o používání klíčových kompetencí a poskytly náměty pro budoucí výměnu dobrých postupů. Zaměřit by se měly na existující mechanismy. Mohou však být zahrnuty i opatření, které mají být zavedeny v blízké budoucnosti, jestliže mohou být odlišeny od již existujících opatření.

Otázka 5:

Jsou školy a vzdělávací instituce podporovány v rozvoji strategií vedoucích ke splnění kroskurikulárních cílů kurikula tak, jak to doporučuje pracovní skupina B? Pokud ano, označte zde, prosím, hlavní prostředky.

Viz také otázka 2.

Obecné pokyny a principy pro instrukce v úvodu každého kurikula stanovují společný podíl všech předmětů na rozvoji kroskurikulárních kompetencí, jako jsou mimo jiné např. sociální kompetence (na mikro úrovni i makro úrovni, tj. Občanství), používání ICT ve všech předmětech, strategie pro efektivní učení a kritické myšlení. Kromě toho doporučuje „Lehrplan '99“ (nižší střední školy) školám kombinovat předměty v rámci pěti studijních oblastí, odpovídající následujícím:

- jazyk a komunikace,
- jednotlivec a společnost,
- příroda a technologie,
- tvořivost a design,
- zdraví a tělesné cvičení.

Všem školám se také doporučuje (ale ještě k tomu nejsou vázány) rozvíjet a formulovat své vlastní školní programy vycházející z národního kurikula a specifické regionální situace.

Hlavní překážky pro dosažení těchto cílů jsou následující:

Během vzdělávání učitelů se učitelé učí obvykle dva předměty, které budou učit na školách. V ISCED 2 se učitelé obecných středních škol (Hauptschule) vzdělávají na vysokých školách pro učitele, zatímco učitelé gymnázií (Gymnasium) se vzdělávají na univerzitách (kde studují své předměty, např. matematiku s doplňkovými kurzy pedagogiky). Tyto faktory společně s tradiční organizací instrukčních hodin problematizují kroskurikulární vzdělávání a jsou většinou rušivým faktorem na školách.

Kromě toho záleží na učitelích, kde připravují hodiny nebo opravují domácí úkoly atd. Z tohoto důvodu je většina učitelů na školách pouze během svých hodin a odchází velice brzy, což se odráží v omezeném kontaktu a výměně informací mezi učiteli.

Otázka 6:

Máte nástroje pro pravidelné hodnocení nabytých klíčových kompetencí rozsáhlejší než tradiční hodnocení akademických dovedností? Pokud ano, jaké jsou tyto nástroje? Jsou k dispozici nějaké řady dat/ časové řady? Pokud ano, o kterých oblastech klíčových kompetencí? Jak jsou tyto nástroje používány k podpoře plánování a hodnocení vzdělávacích a školících zařízení? Pokud je to možné, označte, prosím, úroveň, které se to týká (národní, regionální či jiné).

V současné době, vedle účasti na mezinárodních hodnotících programech (PISA, TIMSS, IMST2), nemáme žádné takové nástroje a (samozřejmě) žádné časové řady, ale v průběhu zavedení standardů jsou taková opatření zvažována (viz. otázka 3).

Otázka 7:

S kterými oblastmi klíčových kompetencí se ve Vaší zemi dobře vypořádali ti, kteří opustili školu, a to z pohledu udržování a celoživotního rozšiřování klíčových kompetencí? Popište, prosím, jaká pozornost je těmto oblastem věnována.

Vyšší středoškolské odborné vzdělávání: kognitivní kompetence, praktické kompetence.

Vzdělávání dospělých: cizí jazyky a ICT kompetence jsou v mnoha vzdělávacích institucích pro dospělé hlavními programy.

Hodnocení kvality kompetencí, jako jsou učit se učit, interpersonální, interkulturní, sociální kompetence nebo občanské kompetence, není rozšířené. Sektor obecného vzdělávání dospělých není obecně řízen federálními kurikuly nebo podobnými federálními nařízeními tak, jako oblast škol.

Oblasti s nedostatky, ve kterých je nezbytný podstatný vývoj?

Vyšší středoškolské odborné vzdělávání: učit se učit, interpersonální kompetence.

Vzdělávání dospělých: Federální ministerstvo vzdělávání, vědy a kultury muselo podporovat programy základních dovedností, zvláště dospělých s problémy s gramotností a početními dovednostmi.

Část IV **Další informace**

Webové stránky pro další informace:

www.klassezukunft.at

www.erwachsenenbildung.at

www.bmbwk.gv.at

www.berufsbildendeschulen.at

www.schule.at